

**EXPEDIENT DE DELIMITACIÓ
D'ENTORN DE PROTECCIÓ**

COOPERATIVA OBRERA MATARONINA

MATARÓ (MARESME)

SUMARI

1. Preàmbul i objectius

2. Memòria

2.a. Memòria històrica i arquitectònica

2.b. Bibliografia

3. Règim de protecció

3.a. El monument. Definició i delimitació

3.b. L'entorn de protecció

3.b.1. Delimitació

3.b.2. Justificació

3.b.3. Criteris d'intervenció

3.c. Normativa

3.c.1. Marc legal

3.c.2. Règim d'autoritzacions del Departament de Cultura

4. Annex

4.a. Documentació planimètrica

4.b. Documentació fotogràfica

5. Crèdits

1. Preàmbul i objectius

El monument objecte d'aquest expedient de delimitació d'entorn de protecció és la Cooperativa Obrera Mataronina, situada al carrer Cooperativa, 27-29 i 47, a la plaça d'Antoni Gaudí i Cornet, al municipi de Mataró (Maresme).

Aquest element està considerat bé cultural d'interès nacional, en la categoria de monument històric, d'acord amb el que disposa la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català.

La Cooperativa Obrera Mataronina va ser declarada monument històrico-artístic per Decret de 24-07-1969, BOE 20-08-1969 i consta inscrita al Registre Estatal de Béns d'Interès Cultural amb el número R-I-51-3824.

L'interès del monument ve motivat perquè és portador de valors històrics, arquitectònics i artístics que el fan mereixedor de gaudir d'una protecció adient.

La seva singularitat rau en el seu valor arquitectònic, artístic, en el seu disseny innovador i en el seu valor com a fita paisatgística d'interès dins del marc urbà que li dona suport.

Totes aquestes consideracions fan necessari establir la delimitació d'un entorn d'aquest monument per tal que aquest disposi d'una protecció integral i possibiliti l'equilibri harmònic entre el monument i l'entorn urbà que l'envolta.

La finalitat dels entorns de protecció dels monuments té una doble direcció: d'una banda, si les edificacions o el paisatge de l'entorn donen un suport ambiental harmònic al monument, l'entorn té una funció de preservació; de l'altra, si les edificacions de l'entorn no aporten un especial suport ambiental al monument, l'entorn de protecció té una funció preventiva, atès que és un mecanisme de control de les futures intervencions que puguin fer-se en les zones més pròximes al monument, per tal d'evitar que aquestes puguin afectar negativament als valors o la contemplació del monument.

2. Memòria

2.a. Memòria històrica i arquitectònica

La nau industrial de la cooperativa tèxtil "La Obrera Mataronense" és l'únic testimoni d'un projecte de trenta habitatges i edifici social, amb sala d'actes i una fàbrica, que fou encarregat a Antoni Gaudí, tot just llicenciat, i que només s'executà parcialment (1883). L'interès d'aquest treball de joventut està, més que en la seva qualitat arquitectònica, en la significació que té la participació de Gaudí en un projecte d'aquesta mena, que l'ocupà entre el 1877 i el 1882 amb una sèrie d'esbossos preliminars i d'estudis sobre el funcionament de les cooperatives.

Actualment només en resten una nau industrial, amb unes encavallades de fusta que formen arcs parabòlics, i uns sanitaris.

2.b. Bibliografia

BASSEGODA NONELL, J. *El gran Gaudí*, Sabadell, Editorial AUSA, 1989.

GÜELL, X. *Antoni Gaudí*, Barcelona, Ed. Gustavo Gili, S.A, col·l. Estudio /paperback, 1986.

SOLÁ-MORALES, I. DE *Gaudí*, Barcelona, Ed. Polígrafa, 1983.

Adreces d'Internet

<http://www.gaudi2002.bcn.es>

<http://cultura.gencat.es>

<http://beg.gencat.es>

<http://www.coac.es/COAC/centredocumentacio/biblio/bcatabcn.shtml>

3. Règim de protecció

3.a. El monument. Definició i delimitació

La Cooperativa Obrera Mataronina, a Mataró, es considera bé cultural d'interès nacional, en la categoria de monument històric, d'acord amb el que disposa la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català.

Es considera monument:

L'edificació conformada per la Cooperativa Obrera Mataronina, que inclou la nau industrial i uns sanitaris, ubicada al carrer Cooperativa, 27-29 i 47 i el seu subsòl.

3.b. L'entorn de protecció

3.b.1. Delimitació

La Llei 9/1993, en el seu article 11.1.b), estableix l'opció de delimitar l'entorn necessari per a la protecció adequada del bé, constituït per l'espai que li dóna suport ambiental. Atesa la conveniència de fer-ne ús per tal de potenciar la protecció integral del monument, es defineix l'àrea delimitada com a entorn de protecció de la Cooperativa Obrera Mataronina, a Mataró (Maresme), tot valorant i tenint en compte els següents conceptes:

- a) Interès social: per tal de permetre la visualització del bé immoble des dels espais accessibles.
- b) Valoració paisatgística: s'ha estudiat i valorat la relació del bé immoble amb el paisatge, la seva silueta i altres components bàsics com les edificacions adjacents o aïllades, xarxa viària, espais lliures, topografia i elements pertorbadors.
- c) Anàlisi de l'ordenació territorial i urbanística: s'ha estudiat i valorat la zona urbana actual, la històrica, les previsions conegudes de desenvolupament futur, la vialitat i les parcel·lacions així com la qualificació urbanística.
- d) Documentació històrica gràfica i documental: que ha permès conèixer i valorar la relació del bé immoble amb el territori a través del temps i conèixer l'evolució del paisatge, i de les edificacions de l'entorn.
- e) Anàlisi de l'espacialitat entesa com l'estudi dels àmbits existents i les incidències que poden tenir les noves actuacions previstes pel planejament i previsibles, així com la incidència de les noves actuacions no previstes pel planejament.
- f) Anàlisi arquitectònica: que ha permès conèixer i estudiar les preexistències de tipologies, materials, façanes, color, textures, proporcions de buits i obertures, etc.
- g) Anàlisi de la xarxa viària i les infraestructures de transport actuals i previstes, i de les incidències que tenen en el paisatge el seu traçat, materials i textures d'execució i elements de senyalització així com les zones de vianants i les àrees d'aparcaments actuals i futures.
- h) Valoració dels components sentimentals per a la població com són els visuals, itineraris i ambients habituals així com els espais d'especial rellevància o interès; i l'estat de conservació i usos de les edificacions i dels espais públics i privats de l'entorn.

Aquesta llista de conceptes tot i que és llarga, no és exhaustiva, però és un recull d'aquells aspectes que s'han considerat bàsics. Nombrosos factors incideixen i poden incidir i cal tenir-los present per aconseguir que aquests béns immobles es puguin transmetre en les millors condicions a les generacions futures.

Un cop analitzats i valorats aquests factors en base a la documentació recollida i prèvia observació del lloc, s'ha fixat l'àrea delimitada com a entorn de protecció.

La delimitació d'entorn té com a finalitat controlar la relació entre la Cooperativa Obrera Mataronina i els espais i edificis que l'envolten per tal de mantenir els invariants que caracteritzen el teixit urbà on es troba.

Ordre de prelación: en cas de contradicció preval la referència gràfica a qualsevol altra.

L'entorn de protecció de la Cooperativa Obrera Mataronina consta grafiat en el plànol número 0 del present expedient, té forma irregular i inclou els següents elements urbans:

- Carrer Cooperativa:

- Finca núm. 2
- Finca núm. 6
- Finca núm. 8
- Finca núm. 10
- Finca núm. 12
- Finca núm. 14
- Finca núm. 16
- Finca núm. 18
- Finca núm. 20
- Finca núm. 21-23
- Finca núm. 22
- Finca núm. 24
- Finca núm. 25: dóna front a la plaça d'Antoni Gaudí i Cornet
- Finca núm. 26
- Finca núm. 27-29: finca de la Cooperativa Obrera. Correspon a la parcel·la on s'ubiquen els urinaris.
- Finca núm. 28: parcel·la en cantonada al carrer Méndez Núñez, 2
- Finca núm. 30: parcel·la en cantonada al carrer Méndez Núñez, 1
- Finca núm. 31: dóna front a la plaça d'Antoni Gaudí i Cornet
- Finca núm. 32
- Finca núm. 34
- Finca núm. 36

- Finca núm. 37: dóna front a la plaça d'Antoni Gaudí i Cornet
- Finca núm. 38
- Finca núm. 40
- Finca núm. 42
- Finca núm. 43: dóna front a la plaça d'Antoni Gaudí i Cornet
- Finca núm. 44-46
- Finca núm. 47: finca de la Cooperativa Obrera. Correspon a la parcel·la on s'ubica la nau de la Cooperativa.
- Finca núm. 48
- Finca núm. 49: dóna front a la plaça d'Antoni Gaudí i Cornet
- Finca núm. 50
- Finca núm. 52
- Finca núm. 54
- Finca núm. 55: dóna front a la plaça d'Antoni Gaudí i Cornet
- Finca núm. 56
- Finca núm. 58
- Finca núm. 60
- Finca núm. 61: dóna front a la plaça d'Antoni Gaudí i Cornet
- Finca núm. 62: parcel·la en cantonada al carrer Germans Thos i Codina, 20
- Finca núm. 71: parcel·la en cantonada al carrer Germans Thos i Codina, 9

- Carrer Germans Thos i Codina

- Finca núm. 4
- Finca núm. 6
- Finca núm. 8: fa cantonada a la plaça d'Antoni Gaudí i Cornet
- Finca núm. 9: parcel·la en cantonada al carrer Cooperativa, 71
- Finca núm. 20: parcel·la en cantonada al carrer Cooperativa, 62

- Carrer Méndez Núñez

- Finca núm. 1: parcel·la en cantonada al carrer Cooperativa, 30
- Finca núm. 2: parcel·la en cantonada al carrer Cooperativa, 28

- Plaça d'Antoni Gaudí i Cornet

Està ocupada per la nau i els urinaris declarats monuments. El seu front est està formalitzat per un edifici d'habitatges de nova construcció, que ocupa tota la façana de la plaça i que correspon als números 25, 31, 37, 43, 49, 55 i 61 del carrer Cooperativa i 4, 6 i 8 del carrer Germans Thos i Codina.

- I tots els espais públics (carrers, voreres, escales,...) i privats inclosos dintre del perímetre de l'entorn que es delimita.

3.b.2. Justificació

El fet que aquest element estigui declarat bé cultural d'interès nacional i no disposi d'entorn de protecció específicament delimitat, aconsella la definició d'aquesta figura sobre aquest element com el millor instrument per a garantir la pervivència del seus múltiples valors culturals en les millors condicions possibles.

Aquesta figura legal considera i incorpora, des de la seva pròpia definició, les interaccions del monument amb cada un dels elements urbans del seu entorn, així com la relació d'aquests entre ells. És, doncs, una eina de protecció global, valorativa de la realitat, amb la clara intencionalitat de conservar en les millors condicions possibles el llegat patrimonial inherent al monument.

La materialització d'aquestes intencions vol assolir l'equilibri entre la necessitat de crear una àrea de protecció al voltant del monument que garanteixi suficientment el control sobre el seu entorn i la voluntat de no afectar més espais dels estrictament indispensables per a la seva correcta percepció.

Aquest monument presenta la singularitat d'estar compost per dos elements (la nau i els urinaris), separats físicament, encara que propers. La xemeneia, no inclosa a la declaració de monument, forma part del conjunt de manera harmònica.

La seva situació actual, envoltat per una plaça pública dissenyada per donar-li la necessària rellevància al conjunt, posa en valor al monument alhora que facilita la seva contemplació i ús, a partir de la seva rehabilitació, com espai cultural destinat a la població en general.

Aquesta configuració oberta de l'espai urbà proper al monument justifica el criteri general seguit a la delimitació de l'entorn de protecció, que es basa en la inclusió de les finques urbanes confrontants al monument. Tot seguit es raona la inclusió de les finques en funció de la seva situació respecte del monument.

• **Carrer Cooperativa:**

- Finca núm. 27-29: és la pròpia parcel·la del monument, on s'ubica el petit edifici dels urinaris.
- Finca núm. 47: és la pròpia parcel·la del monument, on s'ubica la nau de la Cooperativa Obrera.
- Conjunt de finques núm. 2, 6, 8, 10, 12, 14, 16 : malgrat no ser confrontants amb el monument, aquest conjunt de parcel·les apareixen com a fons de les perspectives del conjunt quan aquest es mira des dels carrers Cooperativa i Germans Thos i Codina en direcció nord, així com a les visuals des de l'interior de la plaça d'Antoni Gaudí i Cornet situades entre els urinaris i la nau en direcció nord. Per tant, qualsevol actuació afecta directament a la contemplació del monument.

- Finca núm. 21-23: el fet de situar-se a la cantonada entre el carrer Cooperativa i la Plaça d'Antoni Gaudí i Cornet, dona a aquest edifici un doble paper respecte al monument. Per una banda la perspectiva del conjunt des de l'esmentat carrer en direcció sud col·loca a aquest edifici en primer terme de la perspectiva, en contacte visual amb els urinaris i la nau. Per altra banda, la seva paret mitgera actua de teló de fons del conjunt de la plaça en les perspectives orientades a nord. Qualsevol actuació a la seva volumetria i/o façanes, té una afectació directe sobre el conjunt.
- Conjunt de finques núm. 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44-46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60 i 62: formen la façana oest del carrer i són confrontants al monument. Constitueixen el teló de fons de la nau i els urinaris en les múltiples visions del conjunt des del carrer Germans Thos i Codina i, especialment, des de l'interior de la plaça d'Antoni Gaudí i Cornet.
- Conjunt de finques núm. 25, 31, 37, 43, 49, 55 i 61: estan edificades formant un únic edifici d'habitatges, amb una composició unitària de la seva façana, expressament dissenyada en correspondència amb el monument. Constitueix tota la façana est de la plaça i és el teló de fons del conjunt quan s'observa des dels carrers Cooperativa i Germans Thos i Codina.
- Finca núm. 71: el seu paper es equivalent al de la finca núm. 21-23 del mateix carrer. Situada a la cantonada dels carrers Cooperativa i Germans Thos i Codina, ocupa tot el front de la plaça pel seu costat sud. Per tant, totes les perspectives del conjunt en direcció sud es veuen directament afectades per la seva presència.

• **Carrer Germans Thos i Codina:**

- Finques núm. 4, 6 i 8: es troben edificades formant part de l'edifici d'habitatges construït sobre les finques núm. 25, 31, 37, 43, 49, 55 i 61 del carrer Cooperativa, ja esmentat. El disseny de la seva façana és unitari amb elles. La seva situació en cantonada entre el carrer Germans Thos i Codina i la plaça d'Antoni Gaudí i Cornet fa que es trobi en primer pla de la llarga perspectiva obliqua de la plaça en direcció nord o al seu angle esquerra en direcció sud.
- Finca núm. 9: és la mateixa que la núm. 71 del carrer Cooperativa.
- Finca núm. 20: és la mateixa que la núm. 62 del carrer Cooperativa.

• **Carrer Méndez Núñez**

- Finca núm. 1: és la mateixa que la número 30 del carrer Cooperativa.
- Finca núm. 2: és la mateixa que la número 28 del carrer Cooperativa.

• **Plaça d'Antoni Gaudí i Cornet**

- És l'espai urbà que dona suport físic al monument i des d'on es tenen les perspectives més properes de les seves parts. Qualsevol implantació o actuació té un efecte directe sobre el monument

Per altra banda no es considera necessari la delimitació d'un entorn de protecció més ampli pel fet que el present entorn coincideix totalment amb el delimitat l'any 1999 per l'Ajuntament de Mataró dintre del seu Pla Especial del Patrimoni Arquitectònic i el document de Modificació del Pla General en base a aquest.

Les dades i òrgans d'aprovació d'ambdós documents són els següents:

Pla Especial del Patrimoni Arquitectònic		
Aprovació Avanç del Pla	Ple municipal	15/04/1999
Aprovació Inicial	Comissió de Govern	06/11/2000
Aprovació Provisional	Ple municipal	06/06/2002

Modificació del Pla General en base al Pla Especial del Patrimoni		
Aprovació Avanç del Pla	Ple municipal	02/11/2000
Aprovació Inicial	Ple municipal	08/11/2001
Aprovació Provisional	Ple municipal	06/06/2002

El subsòl de l'entorn s'inclou també als efectes previstos per l'article 179 punts 1 i 2 del Decret Legislatiu 1/2005, de 26 de juliol, pel qual s'aprova el text refós de la Llei d'Urbanisme. És a dir, també per prevenir futures actuacions que poden malmetre tant la visualització del mateix monument com representar un risc per a la seva integritat física i ambiental.

3.b.3. Criteris d'intervenció

D'acord amb el que estableix l'article 35.3 de la Llei 9/1993 del patrimoni cultural català, el volum, la tipologia, la morfologia i el cromatisme de les intervencions en els entorns de protecció dels béns immobles d'interès nacional no poden alterar el caràcter arquitectònic i paisatgístic de l'àrea ni pertorbar la visualització del bé. En els entorns dels immobles d'interès nacional és prohibit qualsevol moviment de terres que comporti una alteració greu de la geomorfologia i la topografia del territori i qualsevol abocament d'escombraries, runa o deixalles.

3.c. Normativa

3.c.1. Marc legal

- **Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català.**
DOGC de 11-10-93
- **Sentència del Tribunal Constitucional 17/1991**, de 31 de gener, en recurs d'inconstitucionalitat promogut per la Generalitat de Catalunya contra determinats preceptes de la Llei 16/1985.
BOE de 25-02-91
- **Decret 267/1991**, de 25 de novembre, **sobre la declaració dels béns d'interès cultural i l'inventari del patrimoni cultural moble de Catalunya.**
DOGC de 20-12-91
- **Decret 102/1994**, de 3 de maig, **sobre la composició i el funcionament del Consell Assessor del Patrimoni Cultural Català.**
DOGC de 11-05-94
- **Decret 138/1994**, de 30 de maig, pel qual s'adeqüen a la Llei 30/1992, de 26 de novembre, els **procediments de la competència del Departament de Cultura.**
DOGC de 01-07-94
- **Llei 30/1992**, de 26 de novembre, **de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú**
BOE de 27-11-92
modificada per la **Llei 4/1999**
BOE de 14-01-1999
- **Decret 276/2005**, de 27 de desembre, sobre les **Comissions Territorials del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura.**
DOGC de 30-12-2005

3.c.2. Règim d'autoritzacions del Departament de Cultura

Pel que fa als immobles inclosos dins els entorns de protecció dels béns culturals d'interès nacional, el règim d'autoritzacions està regulat pels següents articles de la Llei 9/1993 del patrimoni cultural català:

Article 33. Planejament urbanístic

.../...

2. En el cas dels conjunts històrics, les zones arqueològiques, les zones paleontològiques, els llocs històrics i les zones d'interès etnològic i **en el cas dels entorns de protecció de qualsevol bé cultural d'interès nacional**, l'ajuntament corresponent ha d'elaborar un instrument urbanístic de protecció o adequar-ne un de vigent. L'aprovació d'aquests instruments de planejament requereix l'informe favorable del Departament de Cultura.

Article 34. Autorització d'obres

1. Qualsevol intervenció que es pretengui realitzar en un monument històric, un jardí històric, una zona arqueològica o una zona paleontològica d'interès nacional ha d'ésser autoritzada pel Departament de Cultura, en el termini que sigui establert per reglament, prèviament a la concessió de la llicència municipal.
2. En el cas de les intervencions en béns culturals d'interès nacional altres que els esmentats en l'apartat 1 i **en tots els entorns de protecció**, l'autorització del Departament de Cultura només és preceptiva mentre no hagin estat aprovats els instruments de planejament a què fa referència l'article 33.2.

.../...

4. La potestat del Departament de Cultura a què fan referència els apartats 1 i 2 s'ha d'exercir en el marc dels criteris bàsics i generals fixats per l'article 35 i dels criteris específics que pot contenir cada declaració, sens perjudici del marge d'apreciació discrecional necessari per a valorar en cada supòsit la compatibilitat de la intervenció projectada amb la preservació dels valors culturals del bé.

.../...

4. Annex

4.a. Documentació planimètrica

Plànol nº 0 : Delimitació de l'entorn de protecció

E: 1/1.000

4.b. Documentació fotogràfica

(Font: Departament de Cultura. Àrea de Planificació i Acció Territorial)

- 01.- Vista conjunt des de carrer Germans Thos i Codina, 8 en direcció nord
- 02.- Vista conjunt des de carrer Germans Thos i Codina, 8 en direcció oest
- 03.- Vista nau des del carrer Germans Thos i Codina
- 04.- Vista conjunt des de la cantonada dels carrers Germans Thos i Codina i Cooperativa
- 05.- Vista nau des del carrer Cooperativa
- 06.- Vista urinaris des del carrer Cooperativa
- 07.- Vista urinaris des del carrer Cooperativa
- 08.- Vista conjunt des del carrer Cooperativa, 2 en direcció sud
- 09.- Vista conjunt des del carrer Cooperativa, 12 en direcció sud
- 10.- Vista carrer Cooperativa des de la nau en direcció nord
- 11.- Vista nau des de l'interior de la plaça d'Antoni Gaudí i Cornet en direcció sud
- 12.- Vista urinaris des de l'interior de la plaça d'Antoni Gaudí i Cornet en direcció nord-oest
- 13.- Vista frontal urinaris des de l'interior de la plaça d'Antoni Gaudí i Cornet
- 14.- Vista conjunt des de l'interior de la plaça d'Antoni Gaudí i Cornet en direcció nord-oest
- 15.- Façana sud de la nau
- 16.- Part superior façana sud de la nau
- 17.- Interior de la nau en direcció nord

01

Vista conjunt des de carrer Germans Thos i Codina, 8 en direcció nord

02

Vista conjunt des de carrer Germans Thos i Codina, 8 en direcció oest

03

Vista nau des del carrer Germans Thos i Codina

04

Vista conjunt des de la cantonada dels carrers Germans Thos i Codina i Cooperativa

05

Vista nau des del carrer Cooperativa

06

Vista urinaris des del carrer Cooperativa

07

Vista urinaris des del carrer Cooperativa

08

Vista conjunt des del carrer Cooperativa, 2 en direcció sud

09

Vista conjunt des del carrer Cooperativa, 12 en direcció sud

10

Vista carrer Cooperativa des de la nau en direcció nord

11

Vista nau des de l'interior de la plaça d'Antoni Gaudí i
Cornet en direcció sud

12

Vista urinaris des de l'interior de la plaça d'Antoni Gaudí i
Cornet en direcció nord-oest

13

Vista frontal urinaris des de l'interior
de la plaça d'Antoni Gaudí i Cornet

14

Vista conjunt des de l'interior de la plaça d'Antoni Gaudí i Cornet en direcció nord-oest

15

Façana sud de la nau

16

Part superior façana sud de la nau

17

Interior de la nau en direcció nord

5. Crèdits

L'expedient de delimitació d'entorn de protecció a favor de la **Cooperativa Obrera Mataronina, a Mataró** (Maresme), ha estat redactat per la Direcció General del Patrimoni Cultural.

Direcció: Elsa Ibar Torras
Servei de Patrimoni Arquitectònic (SPA)

Antoni Navarro i Cossío
Servei de Patrimoni Arquitectònic (SPA)

Mariona Abelló i Sala
Cap de la Secció de Protecció del Patrimoni Arquitectònic (SPA)

Coordinació: Mariona Abelló i Sala
Cap de la Secció de Protecció del Patrimoni Arquitectònic (SPA)

Redacció: Mariona Abelló i Sala
Cap de la Secció de Protecció del Patrimoni Arquitectònic (SPA)

Josep Girabal i Ros, arquitecte (SPA)

M. José Ruiz Ortega (SPA)

Gestió: M. José Ruíz Ortega (SPA)

Planimetria: Ajuntament de Barcelona

Fotografia: Mariona Abelló i Sala
Cap de la Secció de Protecció del Patrimoni Arquitectònic(SPA)

Josep Girabal i Ros, arquitecte (SPA)

Barcelona, febrer 2008

/jd